

Professor dr. odont. Tore Solheim – en kunnskapsløs sakkyndig i fri utfoldelse i Torgersen-saken

Leif G. Persson, kjent svensk professor i kriminologi og krimforfatter, sa for åpen TV-skjerm for en tid siden at ingen er så vanskelige å diskutere med som de som ikke forholder seg til sannheten. Utsagnet var myntet på hans motdebattant, en svensk høyesterettsdommer. Temaet var Quick-saken.

Etter års erfaring i debatt med Tore Solheim kan vi underskrive på det Persson sa. Tore Solheim er ikke korrigerbar i forhold til sine uholdbare påstander om at tannbittbeviset er et sikkert bevis for at Torgersen er drapsmann.

Det er selvfølgelig alvorlig at en professor ved Universitetet i Oslo opptrer som en så kunnskapsløs sakkyndig i en alvorlig straffesak. Hans gjentatte uttalelser gjelder faglige spørsmål i en drapssak, som vi begge kjenner meget godt:

Solheim har flere ganger, skriftlig og muntlig, påstått at bittmerket i den dreptes bryst er like sikkert som et DNA-bevis for at Torgersen er biteren og dermed skyldig i drapet på Rigmor Johnsen. Alle noenlunde oppegående mennesker forstår at dette er en ubegripelig grov feiltakelse. Solheim burde på grunn av denne uttalelsen alene ha vært avskjediget fra sin professorstilling.

Under gjenopptakelsessaken 1997–2001 engasjerte påtalemyndigheten Tore Solheim. I en uttalelse 8. september 1999 konkluderte han med at det var «mindre sannsynlig» at Asbjørn Gulseth, som bodde i Skippergata 6b, kunne være biteren. Grunnlaget for uttalelsen var et portrettfoto av Gulseth med lukket munn og et amatørfoto av en gruppe på fire personer rundt et bord. Gulseth smiler litt og noen av tenene i overkjeven er synlige. Bildet er fra 1950, altså ca. seks år før drapet på Rigmor Johnsen. Uttalelsen er faglig fullstendig uten grunnlag. Man behøver ikke være tannlege for å forstå det.

Etter at professor David Senn hadde vært i Oslo og studert originalmaterialet (brystet som oppbevares av Solheim) henvendte Solheim seg til to amerikanske rettsodontologer som Senn hadde kontaktet for å kvalitetssikre sin egen analyse. De to kjente ikke Senns utelukkelseskonklusjon, men det gjorde Solheim. Solheim skrev at ingen «ærlig» rettsodontolog kunne komme til at Torgersen måtte utelukkes som biter. Solheim forsøkte med andre ord å påvirke de to amerikanske rettsodontologene til å ta avstand fra Senns utelukkelseskonklusjon, som ingen av dem på dette tidspunkt var kjent med. Dette var et straffbart forsøk på å påvirke et sentralt sakkyndig vitne.

Solheim nevner ikke at tannbittbeviset er blitt underkjent av Den rettsmedisinske kommisjon.

Solheim underslår professor Whitakers vinglende standpunkt. Han hadde tidligere ment at det var meget sannsynlig at Torgersen hadde avsatt bittmerket, men under en høring for Gjenopptakelseskommisjonen i 2006 anbefalte han kommisjonen å se helt bort fra bittmerket som bevis for Torgersens skyld.

Solheim underslår at rettshistorien har flere eksempler på at bittmerker har vært grunnlaget for fellende dødsdommer og at dommene siden er blitt opphevet fordi etterfølgende DNA-analyser viste at den skråsikre konklusjonen om at bittmerket stammet fra tiltalte var feil.

Solheim underslår at internasjonal forskning har vist at bittmerker i vev ikke kan brukes som bevis for skyld, bare, eventuelt, gi grunnlag for utelukkelse. Han hevder at han er godt kjent med den forskningen som har pågått i mange år ved Universitetet i Buffalo der standardiserte bitt i et modellsystem viser dramatisk mangel på reproduserbarhet i hud fra mennesker. Offret i Torgersen-saken var bitt i hud som

dekket et bryst med sammensatt og løst vev som vil endre sin konsistens ved bevegelse. Likevel velger Solheim å se bort fra denne forskningen og heller stole på sin «synsing».

Ståle Eskeland har aldri påstått at de som har avslått Torgersens fem begjæringer om å få sin sak prøvet på nytt er «korrupte», slik Solheim hevder. Han holder seg ikke til sannheten, heller ikke om dette.

En rekke andre eksempler på uakseptabelt faglig arbeid fra Solheims side kunne vært nevnt. Men dette får klare seg. Det er på tide at odontologene, på faglig grunnlag, tar et oppgjør med tradisjonen fra Strøm, Wærhaug, Bang og Solheim. Strøm og Wærhaug, som aldri tidligere hadde analysert bittmerker i hud, bærer et tungt ansvar for at Torgersen i sin tid ble dømt til livsvarig fengsel og 10 års sikring. Bang og Solheim bærer et tungt ansvar for at det hittil ikke har lyktes å få saken gjenopptatt.

Mange husker Sudbø-saken – legen og tannlegen Jon Sudbø som i 2006 ble fratatt sine autorisasjoner og fikk annullert sin doktorgrad på grunn av omfattende forskningsjuks. Solheim-saken er ikke mindre alvorlig. Solheim brukes fremdeles som sakkyndig rettsodontolog i bittsporsaker. Det er beklagelig at ikke noen i Solheims eget fagmiljø for lengst har slått alarm. Tidende-redaktør Ellen Beate Dyvis varsling i september-nummeret er en god begynnelse, men det må ikke bli med det.

*Per Brandtzæg,
professor dr. philos.
Avdeling for patologi, Oslo
universitetssykehus, Rikshospitalet
Ståle Eskeland, professor dr. juris,
Institutt for offentlig rett, Universitetet
i Oslo*